

DEZVOLTARE FIZICĂ

Etapa de 3-6 ani este o perioadă importantă de creștere pentru toate sistemele, însă poate cea mai spectaculoasă este dezvoltarea sistemului cerebral:

la 5 ani creierul copilului cântărește ~ 90 % din greutatea creierului unui adult, deși întregul corp reprezintă doar o treime din dimensiunile corpului unui adult. La această vârstă, creierul copilului este în plin proces de formare, dezvoltarea lui depinzând de stimularea care îi este oferită. Stimularea sistemului nervos determină de fapt reorganizarea cerebrală (formare, dar și reducere de sinapse), reorganizare care va fi esențială pentru funcționarea psihică optimă. Este important ca această stimulare să fie în conformitate cu nivelul de dezvoltare al copilului, astfel încât activitățile propuse să nu fie nici prea ușoare (subsolicitare), dar nici prea grele (suprasolicitare) pentru copil.

DEZVOLTARE COGNITIVĂ

Atenția se dezvoltă gradual. La 2-3 ani copilul este ușor distras de evenimente noi. Treptat capacitatea de concentrare a atenției crește, acest lucru fiind evidențiat de prelungirea duratei în care copilul rămâne implicat într-o activitate. Astfel la 6 ani copiii pot efectua activități de 30 de minute.

Memoria autobiografică reprezintă un aspect esențial al vieții noastre. Prin reținerea evenimentelor și experiențelor importante prin care am trecut, reușim să ne construim o

istorie personală de viață (cine sunt eu) și amintiri comune cu celelalte persoane (de ex.: Crăciunul trecut). Memoria autobiografică are o dezvoltare mai pregnantă începând cu vârsta de 3 ani, odată cu îmbunătățirea limbajului și conturarea sinelui/a imaginii de sine. Trebuie totuși să fim atenți la două aspecte. În primul rând, copiii de 3-6 ani sunt sugestibili și pot fi ușor influențați în legătură cu lucrurile pe care și le amintesc. În al doilea rând, își însușesc experiențele celorlalți, ajungând să relateze întâmplări la care nu au luat parte.

Un progres accelerat se observă în producerea **limbajului**. Dacă la 2 ani poate să pronunțe și cunoaște câteva sute de cuvinte, la 6 ani ajunge să cunoască peste 10.000 de cuvinte. La 2-3 ani, copiii învață să generalizeze cuvintele nou învățate la situații noi și la membrii care fac parte din aceeași categorie. La 3-4 ani înțeleg sensul cuvintelor, dar se axează pe un singur sens al acestora. Pentru că nu acceptă două-trei sensuri pentru același cuvânt, ei nu înțeleg ironiile, sarcasmul, glumele, mesajele ambigue. La 3 ani încep să desprindă regulile gramaticale: folosesc negația și interogația, leagă propozițiile între ele, iar la 5 ani vor utiliza deja corect din punct de vedere gramatical limba natală. La vârsta preșcolară se dezvoltă și aspectul pragmatic al limbajului, care presupune adaptarea mesajului în funcție de scopul comunicării, contextul comunicării, cunoștințele și vârsta interlocutorului. De exemplu, la 4 ani copilul este capabil să își adapteze limbajul în funcție de ascultător, același mesaj comunicându-l diferit unui copil de 2 ani sau unui adult.

Încă de la vârste mici copiii încearcă să înțeleagă ceea ce se întâmplă în jurul lui și să-și structureze noile informații achiziționate din experiențe (adică **să își organizeze cunoștințele**). Deja la vârsta de 3 ani reține și povestește experiențele sub formă de scenarii și narațiuni.

Între 2-5 ani copiii își formează și un set de **teorii naive** despre timp, mișcare, gravitație (fizica naivă), despre boală, moarte, ereditate, viață, vindecare (biologia naivă) și despre legătura între minte și comportament (psihologia naivă).

Categoriile sunt o altă formă de organizare de cunoștințe accesibilă preșcolarilor. La 4 ani, copiii categorizează deja în funcție de formă și culoare, dar și în funcție de categorii mai abstracte: animale, jucării, mobilă sau alimente. Mai mult decât atât, ei pot deja să integreze același obiect în categorii multiple (de exemplu, "câinele" în categoria "animale", dar și în cele de "plimbare" sau "jucării maro").

Copiii fac erori în **rezolvarea de probleme** la această vârstă pentru că nu pot încă verbaliza raționamentele efectuate, nu au toate cunoștințele necesare și pornesc adesea de la premise false. Dar tocmai lipsa de informație îi face să devină „gânditori mai activi decât adulții” și mai deschiși spre învățare.

Preșcolarul poate realiza **raționamente analogice** în domenii de cunoștințe ce le sunt familiare și pentru situații ce au semnificație din punctul lor de vedere (de ex.: într-o sarcină în care copiii trebuiau să mute mingile dintr-un vas în alt vas la care nu ajungeau, relatarea unei povești despre un vrăjitor care și-a mutat comorile cu ajutorul unei baghete fermecate a

facilitat folosirea unei tije de aluminiu care se află lângă ei pentru a trage vasul mai aproape) și raționamente de genul: „Dacă paharul nu are urme de ruj, înseamnă că nu e al mamei”.

DEZVOLTARE SOCIO- EMOȚIONALĂ

La vârsta de 3 ani, copilul are etichete verbale adecvate și recunoaște emoții ca: bucuria, furia, frica și tristețea, ajungând ca la vârsta de 5-6 ani această paletă de etichete să fie mult mai amplă, fiind incluse rușinea, vinovăția, jena, empatia. De la vârsta de 5-6 ani, copiii pot să facă distincția clară între emoția reală și cea aparentă, respectiv între emoția resimțită și cea afișată în exterior.

Preșcolarul învață să își controleze propriile emoții și dorințe. Aceasta abilitate de **autoreglare emoțională** este esențială pentru dezvoltarea ulterioară și depinde și de stilul parental caracteristic mediului în care a crescut. Copiii pot utiliza deja *discutarea emoțiilor cu ceilalți* sau *mutarea deliberată a gândurilor de la sursa de distres* ca strategii de autoreglare emoțională (Schaffer, 2007).

Dezvoltarea fiecărei persoane are la bază interacțiunea dintre partea ereditară/biologică și mediu. Ambii factorii influențează dezvoltarea începând chiar din momentul concepției și continuând toată viața. După naștere, mai ales în perioada preșcolară, mediul influențează dezvoltarea prin intermediul stilului parental (interacțiunea părinte – copil). Dezvoltarea este optimă mai ales dacă părinții au abordare pozitivă, de tip non-confruntare, dau dovadă de flexibilitate și disponibilitate, stabilesc o relație de calitate cu copilul, manifestă sensibilitate

față de nevoile acestuia, stabilesc limite/reguli clare și pe înțelesul copilului pentru comportamentul lui.

Informațiile cuprinse în acest pliant sunt derivate din studii de specialitate realizate în numeroase laboratoare internaționale, al căror scop general este **avansul cunoașterii științifice pentru a optimiza dezvoltarea copiilor**. Dacă doriți să participați la studiile realizate în laboratorul nostru ne puteți contacta la:

Laboratorul de Psihologia Dezvoltării

din cadrul **Universității Babeș-Bolyai,**
Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației,

Catedra de Psihologie,

Str. Republicii 37, 400015, Cluj-Napoca.

www.devpsychology.ro

Preșcolarul

- Informații pentru părinți -

Realizatori : masterand Alina Cosma
masterand Alexandra Sidor
Coordonator: lector dr. Thea Ionescu